

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate
Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ
Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De
Trinitate, Nec non, Incarnatione**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, 1664**

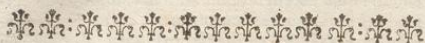
Qvæst. I. an, & penes quæ sit idiomatum in Christo communicatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94251](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94251)

CONTROVERSIÀ OCTAVÀ. DE MODIS RITE, RECTEQVE loquendi de incarnatione.

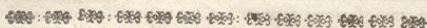
DIFFICULTATES, quæ in modis loquendi de incarnatione occurrunt duabus disputationibus complectemur. Prima de idiomatum communicatione ager. Secunda de aliis propositionibus, quæ ex communicatione idiomatum non omnino pendunt.

DISPUTATIO I.

De idiomatum communi- catione.

IDIOMA græcè idem quod latinè proprietas, vel proprium valere vulgatum est: quare idiomatum communicatio tantumdem erit in Christo, atque proprietatum utriusque naturæ communicatio vicissim. Propria autem naturæ cuiusque sunt primò essentialia ipsius: secundò ipsius passiones, siue attributa: Tertio quæ ita alteri naturæ contingunt, ut alteri secundum se contingere nequeant. Primo ergo idiomatum communicatio, & in quibus sit, Catholicè statuetur. Secundo quibus vocibus admittenda sit, definietur: concretis solum, an etiam abstractis. Tertio rationem communicationis huius idiomatum theologice rigido examine dabimus; deinceps de aliis veritatis huius confessionis difficultatibus disputabimus.

QVÆSTIO I.

*An, & penes quæ sit idiomatum in Christo
communicatio?*

Diximus idiomatum communicatio esse proprietatum utriusque naturæ Christi vnus ad alteram mutuam communicationem: atque inter naturæ propria alia essentialia, alia passiones, & attributa alia, alia demùm ipsi contingentia esse. Nunc ergo an in aliquo, an in his omnibus communicatio idiomatum utriusque naturæ Christi sit, examinamus.

CERTAMEN I.

*Negantes idiomatum communicationem idiomatum
explosi, atque ex parte vindicatus Durandus.*

Idiomatum communicationem, quæ in prædicatione diuinorum de homine, & humanorum de Deo consistit, merè arbitriam, & de puris vocibus eius disputationem sine vilo in mysterio incarnationis fundamento heretici arbitrantur, qui circa incarnationem à vero aberrant: ut, scilicet, errorum suo-

rum acrem impugnationem, scilicet, ipsam idiomatum communicationem liberè negarent. Nestoriani igitur realem vnionem humanitatis cum Verbo, & utriusque naturæ in persona vnitatem abnuentes idiomatum communicationem, quæ sine illis esse non potest, obstinato negant. Ab his non abire longè nominati Theologi apud S. Bonau. & Scotum in 3. d. 7. art. 1. q. 1. asserentes *Deum non dici propriè humanum, sed habentem hominem*. Vbi Nestorianè videntur supposita in Christo diuidere, atque exinde idiomatum communicationem negare. Quòd si benignè hominem ab eis, non pro persona humana, sed pro natura (ut propriè potuit iuxta dicta d. proem. & dicenda hic d. 2.) ab ipsis vsurpari dicamus, adhuc inferitur contra ipsos, non magis propriè dici apud ipsos *Deus est homo*, atque *Deus est humanitas*: quod est plane erroneum. His annumeratur, non sine graui censura, à pluribus Durandus: quod in 3. d. 4. q. 2. num. 9. dixerit propriè dici *Petrus est*, quàm *Deus est homo*: quia nec de Deo essentialiter, & in quid prædicatur, sicut de Petro, homo. In quarta vero ratione solum videtur concedere Deum propriè dici *humanum*, seu, quod idem est, adiectiue, nec solum participialiter *humanatum*: id quod de supposito, de quo propriè dicitur *homo*, nequit propriè & verè dici iuxta Durandum ibi, vnde inquit ille Petrus, qui verè, & propriè dicitur *homo*, nequit verè, & propriè dici *humans*, verè, & propriè dici *hominem*: ac proinde, & communicationem idiomatum negare.

2 Ob hæc omnia grauioribus censuris à Theologis grauioribus Durandus accipitur à Palquez d. 63. cap. 2. à Soar. 3. p. q. 16. art. 1. in commentario *Trinitatis dubium*. Sed tamen si illud propriè non in tota languine, prout omnem propriam acceptionem vocis *homo* comprehendit, sed prout dicit maxime propriam eius vocis acceptionem, ut in prima Durandi propositione continetur, nihil in his censura dignum reperio, imò nihil præter Soarj, & communem iam Theologorum doctrinam. Etenim, ut verè homo dicatur de Deo, vox *homo*, quæ concretum substantiale substantiuum est, debet sumi adiectiue, ut dicemus q. 3. cum communi Theologorum: atqui, licet iam ex reuelatione mysterij Trinitatis, & Incarnationis ea acceptio propria absolute sit, negari nequit, quin acceptio substantiua eius vocis sit propriè: quia nomina substantiua, substantiua præsertim, natura & institutione sua adiuuenta sunt ad significandas naturas substantialiter per modum per se stantis, cum autem adiectiue vsurpantur eas significant per modum alteri adiectis: quare non secundum suæ institutionis primæum significandi modum: ergo, cum adiectiue vsurpantur & significant, non adeo propriè significant, ac quando accipiuntur substantiue. Secundo: quia, ea est propriè vocis significatio, quam nomen absolute prolatum significat, quàm ea, ad quæ ex adiectis aliis, quasi trahitur: atqui concreta substantiua substantiua

substantialia absolute prolata significant substantiæ adiectivæ autem solum ex adiunctis, ut ostendebamus, d. 12. de Trinit. q. 1. cert. 3. ac rursus ostendimus hic q. 3. ergo significatio substantiæ concreti substantialis substantiæ propriæ est, quam significatio adiectivæ: quare, de quo substantiæ verè prædicatur homo, pro prioris significatione verè prædicatur quam adiectivæ solum, ut de Deo: quare in eo sensu nihil peccavit Durandus, dum proprius de Petro quam de Deo hominem prædicari dixit.

3 In postremo autem, quo negavit hominem propriè non prædicari, de eo, de quo prædicatur *humanus* solum, ut de Deo prædicari dixit, si propriè in ea proprietate concreti substantialis substantiæ intelligatur, nihil censura dignum docuit. Sed tamen in rebus à Deo gravius, non ita loquimur, ut propositiones docta explicatione egeant, ne in dogmata offendant. Illud autem gravi censura dignum in Durando est, ut benè observavit Suarez, quod eadem q. 2. subiunxit. Nempe eum, qui credat mysterium incarnationis, ut re ipsa est, sine periculo posse communicationem idiomatum negare: quia, cum rem teneat, licet locutionem neget, non errabit in fide. Sed hoc est erroneum, & contra axioma Theologicum ex Hieronymo petitur: *ex verbis inordinat, prolatis hæresis incurritur*. Ratio est prompta, quia, ut hæresis non incuratur, oportet, ut nullis verbis res fidei negetur. Secundo non solum negando res fidei, sed veritates ex eis evidenter illatas, erratur contra fidem: atqui ex re incarnationis communicatio idiomatum evidenter infertur: ergo ea negata, licet res incarnationis credatur, errabitur contra fidem. Denique non solum res incarnationis, sed ipsa idiomatum communicatio de fide est, ut statim dicemus; ergo, qui hanc neget, licet rem incarnationis teneat, non solum contra fidem, sed in fide etiam errabit. Et fanè, si quisvis modus loquendi in mysterio periculo vacat, ut quid Theologi omnes, atque Durandus ipse tot de communicatione idiomatum, aliisque loquendi modis in hoc mysterio, & mysterio de Trinitate, aliisque, quæ firmiter credunt, quæstiones exarant?

4 Dicendum est idiomatum communicationem esse de fide quoad essentialia. In antiquiores Theologi in 3. p. q. 16. a. 1. & 2. Caiet. Cabrera, & reliqui interpretes. Vasquez d. 65. c. 3. Valent. t. 4. d. 1. q. 16. p. 1. Lugo d. 16. sect. 13. Vvadingo. d. 13. dub. 1. §. dico primo. Bernal. d. 45. sect. 1. §. 1. num. 11. sect. 4. num. 94. Ragusa, uterque Hurtado, & reliqui Scholastici, si Durandum excipias. Probatur omnibus scripturæ testimoniis, quibus contra. i. d. 1. contra hæreticos ostendebamus Christum verum Deum, verumque hominem esse, quæ hic ociosè repetenda non erunt. Id probaturum fide Ioannis Euangelium. c. 1. *Verbum caro factum est: id est, ut sit caro, seu homo. Ac sub Euangelij fidei totum illud scriptum ait, ut credatis, quia Iesus est Christus filius Dei.* Epist. 1. canon. concludit de Iesu Dei Filio. *Hic est verus Deus, & vita æterna.* Apostolico, & Niceno Symbolo Iesus Deus de Deo dicitur. Passimque Iesu Mater, Dei Mater vera à Patribus, & Conciliis appellatur: quod alter esse nequit, nisi, quia homo ille Iesus, quem genuit, verus Deus, & sit, & appelletur. Legite Concilium Ephesinum ad dogma Maternitatis huius statuendum coactum. Vbi approbatur Epistola Concilij Alexandrini contra Nestor. quæ est apud Cyril. 10. in cuius Anathematismo habetur, si qui Emanuelem non confiteatur secundum veritatem Deum esse, idèque B. Virginem esse Deiparam. Anathema sit Concil Lateran. sub Martino. 1. consultat. 7. can. 3. *si quis secundum sanctos Patres, non confiteatur propriè, & secundum veritatem Dei genitricem sanctam semperque virginem, & immaculatam Mariam, &c. anathema sit.* Synodus 6. act. 11. in Epist. Sophronij. §. *Credo & de hac docet B. Virginem propriè, & veraciter Matrem Dei esse.* 7. Synod. gener. siue Concil. Constantinopol. sect. 2. R. P. Christoph. de Ortega de Deo uno & Trino.

can. 6. damnat asserentes Virginem *abusivè* Matrem Dei appellari.

5 In eadem vera Dei Maternitate Virgini deferenda Patres omnes conveniunt, quos propterea tædet referre. Notabo tamen cum nostro Vasquez eos, qui non solum eam absolute (quod satis ad institutum erat) Virgini tribuunt, sed cum addito *vere*, ac *propriè* B. Virginem Dei Matrem esse docuerunt. Athanas. serm. de sanctiss. Deipara sub fin. lib. de incarnat. Christi sub init. Elias Cretens. in Epistolam Nazianzeni ad Cledonium, quæ est oratio. 51. eiusdem Anathematismo. i. Cyril. Alex. Epist. 1. quæ est ad Presbiteros, diaconos &c. ubi hanc esse Apostolorum doctrinam ait, sicque mirabundus scribit: *si namque Deus est Dominus noster Iesus Christus: quomodo Virgo, quæ illum peperit, Deipara non est.* Quibus planè notio rem fidelibus veritatem Catholicam esse fateatur, quod homo Iesus Deus sit, quàm, quod B. Virgo sit Dei Mater, licet hoc ex illo evidenter deduci aperte etiam fateatur. Idem Cyrillus Epist. 10. quæ est ad Nestorium, recepta, ut sæpius diximus, à Concilio Alexandrino, & Ephesino. Damascenus eo vsque Dei Maternitatem in Virgine asseruit, ut eam *Deiparam*, non *Christiparam* dicendam docuerit. 3. de fide. c. 12. licet reuera Christi Matrem agnosceret quia Nestoriani *Christiparam* illam dicebant, & *Deiparam* vocarent. Denique in B. Virginis Dei maternitatem asserendam, docendam, prædicandam, non solum patres, & Doctores omnes Catholici, sed & concionatores omnes constanter conspirant cum Scholasticis omnibus in 3. d. 4. & 7. & 3. p. q. 35. a. 4. ac peculiaribus tractatibus ea docere, ac de incarnat. & vita Christi. Videantur nostri, B. Canisius de B. Virgine, Franciscus Turrian. lib. 3. de Themate eodem. Ut autem diximus, nisi verè sit, ac dicatur Deus, homo, quem Virgo genuit & peperit, nullatenus ipsa Dei genitrix Mater ac Deipara dici poterit: quare veritas communicationis idiomatum in veritate Mariæ Dei Maternitatis definita procul dubio est.

CERTAMEN II.

Communicatio idiomatum in Christo, etiam quoad reliqua prædicata de fide est.

1. Dicendum in præsentis q. secundo est: quoad attributa etiam, & contingentia utriusque naturæ Christi, communicationem idiomatum de fide esse. In Scholastici omnes ad citata loca Magistris, & S. Thomæ. Solus Bernal proxime sect. 4. §. 2. num. 102. versu *Prior assertio*, & num. 104. versu *Posterior assertio*, eam conclusionem limitat ad ea contingentia prædicata naturæ diuine, quæ, si de homine prædicentur, non denotent ipsum naturæ, vel duratione præexistisse, antequam ea ipsi competere: si enim eam denotent prioritatem, in illis communicationem idiomatum iudicat non futuram: ut in his patet *Deus est homo: factus est creatura*: quæ verè dicuntur; non tamen dicere licet statim *Homo factus est Deus: factus est Creator*. Posset autem eodem iure limitare conclusionem ad ea etiam prædicata alterius naturæ, quæ non concipiunt munus aliquod naturæ alterius, quod alteri, si absolute, siue de facto sit impossibile. v. g. *Deus sustentat humanitatem*; non tamen licet dicere *homo sustentat Deitatem*. Item *homo incipit esse*. Dicit autem nequit: *Deus incipit esse*. Verùm nemo non videat eas propositiones adductas in exemplum à Bernale, ut ostendat communicationem idiomatum non currere, ad idiomatum communicationem minime pertinere. Siquidem in secundis non est idem prædicatum, atque in primis. Haberent autem idem prædicatum hoc modo, *Homo factus est homo, & creatura*. Atque in
P P P P nostris

nostris homo sustentat humanitatem : Deus incipit esse. Quæ accepto homine, & Deo adiectivè, vt ad idiomatum communicationem opas est, æque sunt veræ tres priores ; quarta verò posterior de inceptione tam de homine, quam de Deo adiectivè sumptis est falsa ; quare vniuersim sumpta conclusio defendenda Catholicis Doctoribus est.

2. Probatur conclusio Syllogismo expofitorio, fundato in illo Dialectico principio per se noto, quidquid verè dicitur de prædicato, verè etiam dicitur de subiecto, de quo dicitur illud prædicatum : si ergo verè dicitur Deus de homine, & homo de Deo, de homine verè dicentur, quæcunque de Deo dicantur verè, & de Deo quæcunque dicantur de homine, v. g. *Deus est omnipotens, omniscius, æternus, immensus : hic homo, Iesus, est Deus : ergo hic homo est omnipotens, omniscius, &c.* item in prædicatis diuinis personalibus *Verbum est filius, & imago Dei Patris, spiratque cum eo Spiritum sanctum : Hic homo est Verbum : ergo hic homo est filius, & imago Dei Patris.* Denique in contingentibus prædicatis : *Deus sustentat humanitatem, hic homo Deus est : ergo hic homo sustentat humanitatem.* Rursus *Hic homo est passus, mortuus, visibilis, &c. Deus est hic homo : Deus est passus, mortuus, visibilis, &c.* Sed hæc ratio solum probat contra fidem errare, qui communicationem idiomatum, quoad attributalia, & contingentia neget : Cum ex communicatione idiomatum, quoad essentialia, illam, quoad attributalia euidenti discursu deducat : quod fati non est, vt communicatio hæc, quoad attributalia, & contingentia de fide esse probetur, vt in conclusione erat propositum. Non enim quidquid ex propositionibus de fide euidenti discursu colligitur, de fide est, nisi in propositione de fide sub terminis eisdem tanquam particulare vniuersali contineatur, vt multis ostendebamus controu. de fide : quare, licet argumento præfacto veritas communicationis idiomatum, quoad attributalia, & contingentia euincatur : de fide esse aliunde probandum est.

3. Primo autem probatur ex Baruch. 4. vbi de Deo Verbo Dei filio de se inuisibili dicitur : *Post hac in terris visus est*, quod quæ homo, siue secundum naturam humanam contingit. secundo : attributa Dei propria de Iesu homine prædicantur in scriptura. *Æternitas quidem Ioan. 9. Prius quam Abraham feret ego sum.* Gloriæ dominium 1. Corinth. 2. *si enim cognouissent nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* vbi Iesus Dominus gloriæ, & Dominus gloriæ, qui Deus est, crucifixus dicitur : mutua nimirum prædicatorum alterius naturæ de altera prædicatione Ioan. 3. num. 13. *Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo, filius hominis, qui est in caelo.* Quibus consonant illa ad Ephes. 4. *qui descendit, ipse est qui ascendit.* vbi ascensio in caelum humanitatis propria de eo, qui descendit de caelo per carnis assumptionem, quæ Dei propria est, prædicatur. Definitur eadem veritas à Concilio Alex. epistola ad Nestorium Cyrilli 10. anathematismo 4. atque ab Ephesino tam approbante, & canone 4. à Synodo 6. gener. act. 11. & 18. à Chalcedonensi act. 1. vbi citatur Naz. à Lateranensi sub Martino 1. consultat. 5. can. 4. & 16. à Leone 11. epist. 10. cap. 4. & 5. epist. 11. epist. 83. ab Agathone 1. epist. ad Anthimum à Concilio Francford. epist. ad Episcopos Hispan. circa med. atque ab vtroque Symbolo, & Apostolico, & Niceno : vbi Dei Filius passus, crucifixus, mortuus, sepultus, &c. dicitur.

4. Acciunt Patres omnes, August. 1. de Trinit. à cap. 5. præcipuè 13. Ambros. 2. de fide cap. 4. Fulgent. 3. ad Trasimund. à cap. 12. de fide ad Petr. cap. 2. Cyril. de recta fide ad Theodos. imper. & 12. Theof. cap. 15. Naz. orat. 5. 1. 52. & 42. (in quam Nizet. ad id quæ quoniam) 3. theof. cap. 26. & 33. Damascen. 3. de fide c. 4. dicens : *qua ratione (communicationis idiomatum) de Christo dicere nobis licet : hic Deus noster in terra visus est, & cum hominibus conuersatus est : & hic homo increa-*

tus est, & impassibilis, ac circumscriptionibus omnino exemptus est ipso transcriptis videtur Nizetas. 3. Theof. cap. 33. Denique celeberrimæ, ac frequentes apud Patres sunt propositiones plures de Christo prædicatum, specie tenus sibi inuicem repugnantium & contradicentium. Cuiusmodi sunt : *est mortalis & immortalis : passibilis & impassibilis, creator, & creatura : temporalis & æternus.* Quarum nullam, monet rectè Valquez, per oppositas contradictoriè explicari licere, vt malè vertebat interpres Damasceni, quia negatio malignantis naturæ. Non tamen est opus Catholicis, cum opposita prædicata de Christo enuntiantur naturæ designare prædicata *secundum, vel quatenus*, licet clarum id esset indoctis : ac proinde bonum de eo consilium dederit. S. Th. q. 16. art. 8. ad 2.

At Dices. Prædicata propria partium sibi repugnantia nequeunt sine eiusmodi additis enuntari de toto, v. g. de homine corporeo nequit dici esse incorporeum absolute, ac sine addito, secundum animam : ergo nec de Christo. Nego consequentiam. Nam, neque partes prædicantur de toto, sicut naturæ de supposito communi : de toto autem prædicantur prædicata ipsius solum, licet similia nonnulla ignobiliora prædicentur de parte ignobiliori ; non autem prædicantur prædicata totalia nobiliora, siue prædicatis partibus nobilioris similia : quia bonum ex integra causa esse debet ; malum autem ex quocumque defectu.

QVÆSTIO II.

Possitne idiomatum communicatio abstractis nominibus exerceri ?

Concretis nominibus exerceri posse idiomatum communicationem circa dubium est : imò, & de fide, vt fati ostendunt Scripturæ Conciliorum, & Patrum citatorum testimonia : quare de abstractis solum nominibus potest esse quæstio, an prædicationibus per idiomatum communicationem inferre possint ?

CERTAMEN I.

Abstracta vnius naturæ de abstractis alterius nequeunt, per idiomatum ad hunc communicationem prædicari.

1. Eutythiani naturarum confusionem admittentes, alteram de altera cum suis proprietatibus vicissim nominibus abstractis, per idiomatum communicationem enuntiare posse docuerunt, ad prædictum errorem confectariè, vt putabant. Sed in horum errore mutam prædicationem vnius naturæ, ac suarum proprietatum de alia non posse consistere, quare neque communicationem idiomatum stare censent Etenim, cum alteram naturam in alteram conuerfam vi vniuersi hypostaticæ fateantur, nunquam vtraque simul existit : quandoquidem, quæ conuersa per vniuersionem est, non solum illa, in quam conuertitur non est, sed neque simul existit vnquam cum illa. Quod si dicant ex eis aliqui, non esse alteram in alteram conuerfam, sed mixture vtriusque vtramque esse confusam. Contra est, quia substantiæ elementares in tertia mixta ex ipsis non perseverant : quare, neque in Christo vtraque natura, quæ in tertiã mixtam abiit : ergo nulla ex eis in Christo erit altera : cum neutra in se sit in illo. Denique in hac Eutythiana confusione, vel conuersione, vel mixture vna indiuidua solam naturam esse, ne duplex sit persona, siue diuina ea sit, siue humana, hæc